

Ōrigenus Tōn Eis Tas Theias Graphas Exēgētikōn Hapanta Ta Hellēnisti Heuriskomena

Origenes

Coloniæ, 1685

Tomus Trigesimus. Vnus autem quispiam ex eis, nomine Caiaphas, cum
esset Pontifex anni illius, dixit eis: Vos nescitis quicquam, nec perpenditis
expedire nobis, ut unus homo moriatur pro populo, ac ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-79869](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-79869)

νόαν αὐτὰ μὴ διὰ θείας γίνεσθαι δυνάμεως. ὥς-
 τε διὰ τὸτο μὴ πάντα αὐτὸν δυνήσθηναι, μὴ-
 δε αὐτὸν ῥύσασθαι διὰ τῆς * δὲ ἐκείνων ἐπιβε-
 λῆς, ἐκείνοι μὲν οὐκ ἐνόησαν μὴ ἀφ' ἑνὸς αὐ-
 τὸν, οἱ ῥωμαῖοι δὲ τὸτο ἐμποδίσαν τοῖς πτω-
 σιν εἰς αὐτὸν καὶ ῥωμαῖοις μέλλουσιν αἰρεῖν αὐτῶν
 τὸν τόπον. ὅτο ἐστὶν. ἀλλ' ἐπεὶ κύριος δια-
 σκεδάζει βελὰς ἐθνῶν, καὶ ἀθετεῖ λογισμὸς
 λαῶν, ἐδὲν ἦσαν καὶ οὐκ ἀφ' ἑνὸς αὐτὸν, καὶ ὁ
 θεὸς αὐτὸν ἀνέστησε, καὶ ἀφ' ἑνὸς, καὶ πᾶσι ταῖς
 ἐθνεσίν ἐδούλωσεν αὐτὰς, καὶ ἐλθόντες οἱ ῥωμαῖοι ἤ-
 ραν αὐτῶν τὸν τόπον. πῶς γὰρ ὁ φανερὸς ἐκείνοι ἀ-
 γασμα; ἦσαν δὲ ὅτο ἐθνῶν, ἐκ δ' ἀλλήλωντες αὐ-
 τὰς διὰ τὸ τοῦτο, καὶ μόλις ἐπιτρέψαντες αὐ-
 τοῖς εἶναι ὅπως ἐβλεῖται καὶ ἐν τῇ διασπορᾷ. εἰ δὲ
 καὶ ἐβλεῖται ὅτι εἰς ἀναγωγὴν τῆς ταῖς ῥωμα-
 ναῖς, φησὶν ὅτι τὸν τόπον τὸν ἐκείνων ἐβλεῖται
 μὴς ἐλαβὼν ταῖς ἐθνεσίν. πῶς γὰρ ἐκείνων ἐβλεῖται
 πτωχεῖα γέγονε τοῖς ἐθνεσίν, εἰς τὸ ἐβλεῖται
 λῶσά αὐτὰς. εἰς τὰ ἐθνη ῥωμαῖοι παρεληφ-
 θησαν, διὰ τὸ βασιλεύοντων οἱ βασιλεῖς ῥωμαῖοι
 ὁμομαθεῖντες. ὅτο ἐθνῶν τὸ ἐκείνων ἦρ-
 θη. γέγονε γὰρ ὁ λαὸς ἐλαός, ὅτο οἱ δὲ ἰσραήλ
 ἐκείνοι ἰσραήλ, καὶ τὸ ἀέριμα οὐκ ἐφάσεν
 ἐπὶ τὸ γένος τέκνα. καὶ τέκνα αἰπὸν τὰ πολλὰ
 τὰ ἰσραήλ σημεῖα, ὅτι ἀφ' ἑνὸς αὐτὸν ὁ πατὴρ
 κρείττονα χρόνιον τῆς τῆς δεξιερῶν, καὶ Φαρι-
 σαίων συνεδρῶσαντων κατ' αὐτὰς ἐπιβλήσας.
 δεξιερῶν δὲ, καὶ πᾶσα ἡ σαματικὴ ἐν ἰσραήλ
 λατρεῖα Φαρισαῖοι τε, καὶ πᾶσα ἡ καὶ τὸ γράμ-
 ματὸς νόμος διδασκαλία ἐπιβεβλήσας ἰσραήλ, τῇ
 ἀληθείᾳ, καὶ ἐβλεῖται οὐκ ἔστιν ἡ ἀληθεία ἐμ-
 πνέειν τῇ φανερᾷ τῆς ἀληθείας, καὶ ὡς περ ἡ
 σαρκὶς καὶ καὶ τὸτο ἀπὸ τοῦ καὶ τὸ πᾶν μα-
 τὸ, ἀλλ' ἰσχυρότερον ὅτο τὸ ἀπὸ τοῦ καὶ
 τῆς σαρκὸς πᾶν ματὸ, ἐν ἀληθείᾳ τὸ σωτήριον
 ἡμῶν δεξιερῶν, καὶ ἡ πᾶν ματὸς αὐτὸς δι-
 δασκαλία, διαλύσας τὸ τῶν κατ' αὐτὰς ἐβλε-
 ῖται τῶν δεξιερῶν καὶ Φαρισαίων συνεδρίον. ταῦ-
 τα δὲ ὑπολήθησαν καὶ νῦν γίνεσθαι, ὅτι ἐν ἰσραήλ
 ἐν τοῖς δια τῆς τῆς σαματικῆς τῆς ἐβλεῖται
 συστάσεως καὶ καταλύειν ἐβλεῖται τῶν πᾶν
 ματὸς καὶ διδασκαλίαν. εἰς δὲ πᾶς δὲ
 αὐτῶν καὶ φανερῶν, δεξιερῶν ὅτο ἐν αὐτῶν
 ἐκείναις, εἰπὼν αὐτοῖς. ὑμεῖς οὐκ οἰδατε ἐδὲν,
 ἐδὲ λογίζεσθε ὅτι συμφέρει ἡμῖν ἵνα εἰς ἀν-
 θρωπὸν ἀποθάνῃ ὑπὲρ τῆς λαοῦ, καὶ μὴ ὅλον
 τὸ ἐθνος ἀποθάνῃ. τὸτο δὲ ἀφ' ἑαυτοῦ οὐκ
 εἶπεν, ἀλλ' δεξιερῶν ὅτο ἐν αὐτῶν ἐκείναις,
 Pars 11.

Atur ea non fieri virtute divina, ita ut
 hanc ob causam omnia ipse non posset;
 neque se eripere ex illorum infidiis. At-
 que illi quidem cogitabant non dimit-
 tere eum, existimantes futurum, ut
 hanc ob causam impedimento essent
 credentibus in eum, & Romanis, qui
 ablaturi erant ab eis tum locum, tum
 gentem. Verum quia Dominus dissipat
 consilia Gentium, & reprobat cogitationes
 populorum, nihilominus etiam si non di-
 miserunt eum, & omnes gentes servie-
 runt ei, & Romani venientes tulerunt
 illorum locum. Alioquin ubi divinum,
 quod illi vocant, Templum? Atque
 etiam tulere gentem, ablati illis ē loco;
 vix concedentes illis stare, ubi vellent,
 & in dispersione. Quod si audere ne-
 cesse est in sensum anagogicum horum
 verborum, dicemus horum qui ex cir-
 cumcisione sunt locum Gentes acce-
 pisse, quia illorum lapsu salus venerit Gen-
 tibus, quo ipsi Iudæi amularentur, & pro
 Gentibus Romanos fuisse dictum: hoc
 est pro subditis, eos qui rerum potie-
 bantur: proinde gens a gentibus ablata
 fuit: qui enim populus non erat, factus
 est populus; & qui ex Israël erant, non
 amplius sunt Israël; quique semen e-
 rant, eo non pervenerunt, ut filii fie-
 rent. Quarum rerum causa multa
 fuere Jesu miracula; & quia dimisit il-
 lum Pater superiorem factum Pontifi-
 cum, & Phariseorum, qui concilium
 adversus eum collegerant, consilio.
 At vero Pontifices, & totus Judæorum
 corporalis cultus, Phariseique, & tota
 Legis doctrina, juxta literam infidias
 molitur veritati Jesu, vultque figu-
 ram subsistere, veritatis manifestatio-
 nem impediens: & non secus ac caro,
 etiam hanc ob causam concupiscit ad-
 versus spiritum. Sed fortior cum sit spi-
 ritus concupiscens adversus carnem, &
 verus Servator nostri principatus sacer-
 dotii, spiritualisque illius doctrina Pon-
 tificum, Phariseorumque concilium
 adversus eum infidias struentium dissol-
 vit. Hæc autem etiamnum fieri censē-
 dum est, ut est cernere in his qui spi-
 ritualem Christi doctrinam per conspira-
 tionem Iudaicam dissolvere volunt.

TOMUS TRIGESIMUS.

Unus autem quispiam ex eis, nomine Caiaphas, cum esset Pontifex anni illius, dixit eis: Vos nescitis quicquam, nec perpenditis expedire nobis, ut unus homo moriatur pro populo, ac non tota gens pereat. Hoc autem a semetipso non dixit; sed, cum esset Pontifex anni illius,

ἔτι αὐτὸς ἐκείνους, ὅτε ὁ σωτὴρ ἡμῶν τὴν ἐν τῷ Pontifex anni illius, quando Servator
 παρὲν ὑπὲρ ἀνθρώπων ἐπιτελεῖ οἰκονομίαν, offer, dum pro hominibus pateretur,
 ὑπὸ τῇ διαγωγῇ τῶν μαθητῶν μὴ γὰρ perficit oeconomiam. Matthaeus etenim
 φησι. Ἔτε πορεύσεις εἰς τὴν δώδεκα, λεγόμε- inquit: Tunc profectus unus de Duodecim, ^{Matth. 26}
 ναι ἰσδάς ἰσκαριώτης, πρὸς τὰς δρχιερεῖς εἶ- qui dicebatur Iudas Iscariotes, ad Principes ^{14. & seq.}
 πε. τί θέλετέ μοι δέσσει, καὶ γὰρ ὑμῖν ἀνταδῶ- Sacerdotum dixit: Quid vultis mihi da-
 σω αὐτόν. οἱ δὲ ἐξήσαν αὐτῷ τετρακόσια δρχύ- re, & ego vobis illum tradam? at illi con-
 ρια. καὶ μετ' ὀλίγα. ἰδὲ ἰσδάς, φησὶν, εἰς τ' stituerunt ei triginta argenteos: & paulo
 δώδεκα ἦλθε, καὶ μετ' αὐτῶν ὄχλος πολὺς μετὰ post inquit: Iudas unus ex Duodecim ve-
 μαχαίρων, καὶ ξύλων, διὰ τῶν δρχιερέων. ^{Matth. 26}
 B intelligimus etiam inesse Caiapham, nit, & cum eo turba multa cum gladiis, &
 quod de illo testatum sit cum Pontifi- ^{2. 47.}
 cem esse anni illius. Aperte autem ^{Matth. 26}
 post hac Matthaeus inquit: At illi cum. ^{17.}
 prehensum Iesum abduxerunt ad Caiapham. Pontificem, ubi Scribae, & Seniores conve-
 niant: post pauca etiam infert: Pon- ^{Matth. 26}
 tifices autem, & Concilium querebant fal- ^{39. & seq.}
 sum testimonium contra Iesum, ut morti eum traderent, & non inveniebant, cum multi falsi testes accessissent: postremo autem advenerunt duo falsi testes, & di-
 xerunt: Hic dixit, Possum destruere Tem-
 plum Dei, & in triduo adificare illud. Et surgens Princeps Sacerdotum ait illi: Nihil respondes? Cur isti adversum te re-
 stificantur? Iesus autem tacebat. Et re-
 spondens Princeps Sacerdotum dixit illi: Adjuro te per Deum vivum, ut dicas nobis, an tu sis Christus filius Dei. Dicit illi Ie-
 sus: Tu dixisti. Veruntamen dico vobis, iam hinc videbitis Filium hominis seden-
 tem a dextera potentiae, & venientem in nubibus caeli. Tunc Princeps Sacerdotum ^{Matth. 26}
 dirupit vestimenta sua, dicens: Prolo- ^{27. 12.}
 cutus est blasphemiam: quid insuper ege- ^{Matth. 27. 20.}
 mus testibus? Ecce nunc audistis blasphe- ^{27. 20.}
 miam ejus: quid vobis videtur? At illi ^{Matth. 28. 11. &}
 respondentes dixerunt: Reus est mortis. ^{162.}
 Deinde rursum post alia: Et cum accu- ^{Matth. 28. 11. &}
 saretur a Principibus Sacerdotum, & Se- ^{27. 12.}
 nioribus, nihil respondit. Rursumque post ^{Matth. 27. 20.}
 pauca: Principes autem Sacerdotum, & ^{27. 20.}
 Seniores persuaferunt multitudini, ut pete- ^{27. 20.}
 rent Barrabam, Iesum vero perderent. ^{Matth. 28. 11. &}
 Postea post resurrectionem Servatoris, ^{162.}
 abeuntibus Maria Magdalena, & alte- ^{Matth. 28. 11. &}
 ra Maria. Ecce quidam ex custodia vene- ^{28. 11. &}
 runt in civitatem, ac nuntiaverunt Prin- ^{28. 11. &}
 cipibus Sacerdotum omnia quae acciderant: ^{28. 11. &}
 & congregati cum Senioribus, consilio ca- ^{28. 11. &}
 pro pecuniam numerosam dederunt multi- ^{28. 11. &}
 bus dicentes: Dicite, Discipuli ejus nocte ^{28. 11. &}
 venerunt, & furati sunt eum, nobis dor- ^{28. 11. &}
 mientibus: & si hoc auditum fuerit ^{28. 11. &}
 sub Praeside, nos persuadebimus ei, & ^{28. 11. &}
 securos vos faciemus. At Lucas scri-

Luc. 22. 3. pñt quod Ingressus fuerit Satanas in Iu-
 4. dam, cui cognomen erat Iscariotes, qui erat
 ex numero Duodecim, abiit, & loquutus
 est cum Principibus Sacerdotum, ac magi-
 stratibus, quomodo cum traderet illis.
 Luc. 22. Deinde post pauca: Dixit, inquit, Ie-
 52. susus, qui venerant ad se Principibus Sa-
 cerdotum, ac magistratibus Templi, & Se-
 nioribus. Quasi ad latronem exiit cum
 Luc. 22. gladiis, & fustibus. Et post pauca:
 54. Comprehensum autem eum duxerunt, &
 induxerunt in domum Principis Sacerdo-
 Luc. 23. 40. tum: & adhuc post pauca: Stabant au-
 tem Principes Sacerdotum & Scribe: ac-
 cusantes eum: rursusque post pauca,
 Luc. 22. 66. Vi illuxit, convenerunt seniores populi,
 Principes Sacerdotum, & Scribe, du-
 xeruntque illum in concilium suum. Porro
 Marc. 14. 50. 11. Marcus inquit: Iudas unus ex numero
 Duodecim accessit ad summos Sacerdotes, ut
 proderet eum illis: hoc autem illi audito
 gavisus sunt, & polliciti sunt ei pecuniam se-
 Marc. 14. 43. 4. daturos: & post pauca: Adhuc loquente
 Iesu accedit Iudas, qui erat unus de Duode-
 cim, & cum illo turba multa cum gladiis, &
 fustibus, a summis Sacerdotibus, & Scribis,
 Marc. 14. 53. & Senioribus: & post pauca: Abduxerunt
 Iesum ad summum Sacerdotem Caiapham,
 & conveniunt ad illum omnes summi
 Sacerdotes, & Seniores, & Scribe: de-
 Marc. 14. 60. 14. inde rursus post pauca: Et surgens sum-
 mus Sacerdos interrogavit Iesum dicens:
 Non respondes quicquam? quid isti adver-
 sum te testificantur? At ille tacebat, neque
 quicquam respondebat. Rursus summus
 Sacerdos interrogabat eum dicens: Est tu il-
 le Christus filius illius benedicti? At Ie-
 sus respondens dicit illi: Tu dixisti; ego
 sum: & videbitis Filium hominis sedentem
 a dextra potentia, & venientem cum nubi-
 bus caeli. At summus Sacerdos dilaceratis
 vestibus suis (dicit: Quid praeerea opus
 habemus testibus?) Deinde post pauca:
 Marc. 15. 1. Et diluculo consilio inito summi Sacerdotes
 cum Senioribus, & Scribis, ac toto consensu
 vinculum Iesum abduxerunt in aulam, tra-
 dideruntque Pilato. Deinde post pau-
 ca: Accusabant eum summi Sacerdotes de
 multis: ipse vero nihil respondit. Johan-
 nes etiam inquit: Ducunt à Caiapha in
 Iob. 18. 18. Praetorium. Haec autem diutius expo-
 sumus, ut multis omnium Evangelista-
 rum testimoniis ostenderemus dissolu-
 tionem vitiositatis Caiaphae: & quod ad-
 versum Iesum contendens nihilominus
 prophetarit. Atque quod prophetarit, ma-
 nifeste docuit nos Johannes, Sed quæres

A δὲ ἀνέγραψεν ὅτι εἰσῆλθε σατανᾶς εἰς ἱερόν
 Ἰσκαριώτην ἰσκαριώτῃ, ὅτι ἐν τῷ δώδεκα
 τῷ δώδεκα, καὶ ἀπελθὼν συνελθόντες τοῖς
 ἀρχιερεῶσι, καὶ στρατηγοῖς, ὥπως αὐτὸν πεί-
 θω αὐτοῖς. εἶτα μετ' ὀλίγα, εἶπε, Φησὶν, ὁ
 ἰησοῦς πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ στρατηγούς, ὡς
 ἐπὶ ληστὴν ἐξήλθετε μετ' ὀλίγων, καὶ
 ἐξύλων. καὶ μετ' ὀλίγα: συλλαβόντες αὐτὸν
 ἦγον, καὶ εἰσῆγαγον εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἀρχιερέως.
 καὶ ἐπὶ μετ' ὀλίγα. εἰσῆλθόντες οἱ ἀρχιερεῖς,
 καὶ οἱ γραμματεῖς ἐντόνως καταγόρευον αὐτόν.
 καὶ πάλιν μετ' ὀλίγα. ὡς ἡμεῖς ἐγρήγο-
 ρησεν ὁ πρεσβύτεριος τῶν λαῶν, ἀρχιερεὺς τε,
 καὶ γραμματεῖς, ὁ ἀπήγαγον αὐτὸν εἰς τὸ
 συνέδριον αὐτῶν. ὁ δὲ μάχεται Φησὶν ὅτι ἰεὺς
 ἰσκαριώτης εἰς τὸν δώδεκα ἀποστήλῃ πρὸς
 τοὺς ἀρχιερεῖς, ἵνα πείθω αὐτὸν οἱ δὲ ἀνέ-
 σθητες ἐχάρησαν, καὶ ἐπὶ ἡμεῖς ἀπὸ ἀρ-
 γυρίου δέξαμεν. καὶ μετ' ὀλίγα. εἰς τὴν οἰκίαν
 τοῦ ἀρχιερέως πάλιν ἰεὺς ἰσκαριώτης, εἰς τὸν
 δώδεκα, καὶ μετ' αὐτὸν ὄχλος πολλὸς μετ'
 χαλκῶν καὶ ξύλων, ὡς τῶν γραμματέων,
 καὶ φαρισαίων, καὶ πρεσβυτέρων καὶ μετ' ὀλί-
 γα. ἀπήγαγον τὸν ἰησοῦν πρὸς καὶ αὐτοὺς τὸν
 ἀρχιερέα, καὶ συνέχοντες πάντες οἱ ἀρχιερεῖς, καὶ
 γραμματεῖς, καὶ πρεσβύτεροι αἶσα πάλιν μετ'
 ὀλίγα. ὁ δὲ ἀρχιερεὺς ἐπηρώτησε τὸν
 ἰησοῦν λέγων. Σὺ ἀποκριθεὶς εἶπες, τί σοι σε
 καταμαρτυροῦσιν, ὃ ἰσκαριώτης, καὶ εἶπες ἀπὸ
 κύνων. πάλιν ὁ ἀρχιερεὺς ἐπηρώτησεν αὐτὸν
 ἐν δουτέρῃ, λέγων. Σὺ εἶς ὁ χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ
 δαυὶδ. ὁ ἰησοῦς ἀποκριθεὶς λέγει αὐτῷ. Σὺ
 εἶπας ὅτι ἐγώ εἰμι, καὶ ὁ φερόμενος τὸν υἱὸν τοῦ
 ἀνθρώπου ἐν νεφέλῃ ἐρχομένου. ὁ δὲ ἀρχιερεὺς
 διαρρήξας ἐνδύας τοὺς χιτῶνας αὐτοῦ, καὶ
 μετ' ὀλίγα. πρὸς τοὺς συμαγέλους ἐποίησαν οἱ ἀρ-
 χιερεῖς μετ' ὁ πρεσβύτερων, καὶ τῶν γραμμα-
 τέων, καὶ ὅλον τὸ συνέδριον, καὶ κατήσαν-
 τες τὸν ἰησοῦν ἀπήγαγον εἰς τὴν αὐλήν, καὶ
 παρέδωκαν πλάτῳ. εἶτα μετ' ὀλίγα. κατα-
 γόρευον αὐτὸν οἱ ἀρχιερεῖς πολλὰ, αὐτὸς ὁ δὲ
 ἀπεκρίνατο. ὁ ἰωάννης φησὶν ὅτι, ἀρσενί-
 ον ἰησοῦν δὸν καὶ αὐτὸν εἰς τὸ πραιτώριον ταῦτα
 ὅτι πλεον ἐξετάμεθα ὑπὲρ τῶν πολλῶν
 ἀπάντων τῶν εὐαγγελιστῶν μαρτυριῶν πρὸς

εἰσαγαγὼν τὴν χάριν τῆς καὶ αὐτῶν κακίας, καὶ ὅτι καὶ ἰησοῦς ἀγωνιστὴς ὡς ἐν ἡ-
 τῶν πρὸς φησὶν ὅτι μὴ οὐκ προσφῆτ' αὐτῷ, σαφῶς ἐξέταξεν ἡμεῖς ὁ ἰωάννης. καὶ ἡ
 στίχ.

An qui prophetat, is omnino & Spiritu
 sancto prophetet, etiam si aliquibus non
 videatur hoc dictum questionem pos-
 tulare. Verum quomodo non est hoc
 quaesitu dignum, si David post pecca-
 tum in Usriam commissum, timens ne
 ab se auferretur Spiritus sanctus, inquit:
Spiritus sanctum tuum ne auferas a me? *Psalm. 50*
 Quod si quis etiam admittat illud: *Spi-* *13.*
ritus disciplina effugiet dolosum, & recedet *Sap. 1. 5.*
a pravis consiliis, aperte videbitur offen-
 dere Spiritum sanctum animam fugere,
 etiam si in ea ante dolus & peccatum
 habitaverit. Sic autem quaesitu dignum
 est illud de Spiritu sancto, an in pecca-
 trice quoque anima esse possit, ut ali-
 quis dicitur sit in ipsis quoque pecca-
 toribus esse Spiritum sanctum: quando-
 quidem *Nemine valente dicere Dominum* *1. Cor. 12. 3.*
Iesum, nisi in Spiritu sancto, multi tamen
 peccatores affecti inveniuntur erga Ie-
 sum, tanquam erga Dominum. Ac for-
 te, quoniam qui peccant, postquam Ie-
 sum acceperint, non assequuntur sunt
 remissionem, hanc ob causam dicitur
 cuiusdam lapsi in Spiritum sanctum: *O Matth. 12.*
mne peccatum, & blasphemia remittetur *31, 32.*
filii hominum: at vero delis, qui post
 acceptum Spiritum sanctum peccave-
 rint, illud: *Qui vero in Spiritum sanctum*
blasphemiam dixerit, non habet remissio-
nem neque in hoc seculo, neque in futuro.
 Blasphemat enim operibus, & sermoni-
 bus peccati in praesens, in Spiritum san-
 ctum, qui peccat Spiritu sancto praesen-
 te in ejus anima. Sic enim dicit aliquis
 dictum illud fuisse, quod in Epistola ad
 Hebraeos hunc in modum scriptum est:
Difficile factum est, ut qui semel illuminati *Heb. 6. 4.*
fuerunt, gustaveruntque donum supercae- *136.*
lestae, participesque facti fuerint Spiritus
sancti, & bonum dei verbum degustarint,
potentiasque futuri seculi, prolapsique fue-
rint, ab integro renovari ad penitentiam,
crucifigentes sibi metipsos Filium Dei, &
insanantes. Attende enim his verbis:
Participes facti Spiritus sancti. Ex adver-
 so, quod Caiaphas, etiam si prophetarit,
 nihilominus non habuerit in se Spiritu-
 rum sanctum, dici posset illud: *Nondum* *Ioh. 7. 39.*
erat Spiritus, quod Nondum esset Iesus glori-
ficatus. Quod si ne in Apostolis quidem
 erat Spiritus, antequam glorificaretur
 Iesus, quanto magis non erat in
 Caiapha? Proinde cum surrexisset Ser-
 vator, in sufflavit Discipulis, & dicit illis:
Accipite Spiritum sanctum, & quae se-
quantur. Arque audacter quidem
 addit aliquis ad illud, quod ex
 Spiritu sancto prophetaverit Caiaphas,
 quae

quæ dicenda sunt. Similiter igitur dicit A
iste malos etiam spiritus posse testimo-
nium præbere Jesu, & prophetare de eo

Marc. 1.
24.

non secus atque ille qui dixit: *Novi
te, quis sis; nempe ille Sanctus Dei*: & ut
illi qui rogabant eum, ne præciperet il-
lis in abyssum abire, & dicentes: *Venisti*

Ad. 16.
16, 17.

adperdendum nos. Quin in Apostolo-
rum quoque Actis hæc scripta sunt:
*Contigit ut cunctibus nobis ad precationem
puella quædam spiritum Pythonis habens
nobis occurreret, quæ quæstum magnum
præstabat dominis suis divinando: hæc sub-
sequuta Paulum, & nos clamabat dicens: Isti
homines servi Dei excelsissimi sunt, qui an-
nunciant nobis viam salutis.* Proinde qui
his testimoniis utitur, dicit nihil distare
à prophetia orationem spiritus divina-
toris, testimonium præbens Apostolis,
& admonens audientes, ut viam salutis,
quæ annunciabatur, crederent. Quo-
nam autem in medium adduximus quæ
dixit Balaam, adhibe mentem an de illo
quoque dici possit, divinitus eum non

Num. 22.
22, 23, 24.

fuisse loquutum, sed ab Angelo: *Stetit
enim, inquit, Angelus Dei in via, dum
transiret ipse, ascenditque Balaam super as-
nam suam, & duo sui pueri secum. Videns
que asina Angelum Domini stantem in re-
gione in via, gladiumque districtum in ma-
nu ejus, declinavit asina de via, & ivit in
campum. At Balaam verberavit asinam
virga, ut rediret in viam: stetit autem
Angelus in angusta semita vinearum, erat-
que ex utraque parte maceria. Deinde*

Num. 22.
27.

post pauca: *Videns asina Angelum Dei,
succubuit sub Balaam. Deinde post pau-*

Num. 22.
32.

ca: *Et dixit Angelus Dei illi: Cur jam
ter verberasti asinam tuam: Enego egres-
sus sum, ut te impedirem; aberrat enim
via tua coram me: & videns me asina de-
clinavit jam ter; (quæ si non declinasset
coram me,) te interfecto ipsam incolumem
servassem: & dixit Balaam Angelo:
Domine peccavi, quoniam non novi quod
tu adversum me in via stares: quod si tibi
displicet, revertar: atque Angelus Do-
mini ad Balaam: *Vade cum viris illis, &
verbum, quod loquutus fuero ad te, lo-
queris. Observa enim quod Angelus sit,
qui dicit: Verbum quod loquutus fuero ad
te, loqueris. Verum dices paulo post
Deum ipsi Balaam apparuisse, dixisse-
que illi Balaam: Septem aras paravi, &
imposui in unaquaque vitulum, & arie-
tem, & quod Dominus sermonem indi-**

Num. 23.
4, 5.

πω πρὸς σε, τὸ φυλάξῃ λαλήσαι. παρετήρῃ γὰρ ὅτι ἀγγέλός ἐστιν ὁ λέγων τὸ
ῥῆμα. ὁ ἐάν ἐπω πρὸς σε, τὸ φυλάξῃ λαλήσαι· ἀλλὰ φήσεις ὅτι μὴ ὀλίγα
ἐφάνη ὁ θεὸς τῷ βαλαάμ, & εἶπε πρὸς αὐτὸν βαλαάμ. τὰς ζῴων ἡτοίμασα,
καὶ ἀνέβιβασα μόχον καὶ κριὸν ἐπὶ τὸν βωμόν. καὶ ἐπέβαλεν ὁ θεὸς ῥῆμα ἐπὶ τὸ
ῥῆμα.

A * ὁ μὲν δ' ὧν ἐρεῖ ὅτι δυνάται ἐ ποιεῖν
πρὸς ματὰ μαρτυρεῖν τῷ ἱσθῇ, καὶ ἀποφθεῖν
αὐτῶν, ἢ μαρτυρεῖν αὐτῶν, ὥσπερ τὸ λόγον,
οἰδαμὲν σε τίς ἐστι, ὁ ἀγγέλος τῶ θεοῦ. καὶ τὰ
ἀποκαλύνει αὐτὸν, ἵνα μὴ ἀπαξῇ αὐτῶν
εἰς τὴν ἀβυσσον ἀπελθεῖν, καὶ λέγοντα ἡλθεῖς
ἀπολέσαι ἡμᾶς, & ἐν ταῖς περὶ αὐτοῦ
ἀποστόλων γράφῃ τὰ ταῦτα. ἐχρῆτο πορνο-
μῶν ἡμῶν εἰς τὴν πορνοχίῳ παρὰ τὴν
τὴν ἐχρῆσαν πρὸς ματὰ πύθωνα ἱσθῆται
ἡμῶν, ἡτὶς ἐργασίαν πολλὴν παρεῖχε τοῖς κυ-
εῖοις αὐτῆς μαρτυροῦν. αὐτὴ καὶ ἀποκαλύνει
ῥασα παύλου καὶ ἡμῶν, ἐκκαλεῖ λόγον, ὅπως
οἱ ἄνθρωποι δεῖται τοῦ θεοῦ ὡς ἡμεῖς οἱ τῶν
καταγγέλλουσιν ἡμῶν ὁδὸν σωτηρίας. Φησὶ
ὧν ὁ τέτοιος συγγραμμῶν, ὅτι ἐδὲν ἀποδοῖ
προφητείας ὁ ὅς πύθωνος λόγος, μαρτυρεῖν
τοῖς ἀποστόλοις, καὶ προτερεῖ πᾶσι ὅτι ὁδὸν σω-
τηρίας καὶ ἀποκαλύνει πύθωνα τῶ ἀν-
σθῆται· ἐπεὶ ὁ καὶ ὁ βαλαάμ ἀπεσθῆται,
πρὸς σε εἰ δυνάται & αὐτῶν λέγει, ὅτι
θεὸς ἐν ἐλάλησεν, ἀλλ' ἀπὸ ἀγγέλου. ἐπὶ γὰρ
φησὶν, ὁ ἀγγέλός τοῦ θεοῦ ἐν τῇ ὁδῷ ἐν ἐλάλησεν
αὐτὸν, καὶ αὐτὸς ἀπεσθῆται ἐπὶ τῇ ὁδῷ αὐτοῦ, &
οἱ δύο πύθωνες αὐτῶν μετὰ αὐτοῦ, καὶ ἰδὲ αὐτὸς
τὸν ἀγγέλον τοῦ θεοῦ αὐτῶν ἐκκαλεῖ ἐν τῇ ὁδῷ,
καὶ τὴν ῥομφαίαν αὐτῶν ἐσπασμένῃ ἐν τῇ
χειρὶ αὐτοῦ, καὶ ἐκκλίνειν ἡ ὁδὸν ἐκ τῆς ὁδοῦ,
& ἐπορεύετο εἰς τὸ πτόλον. καὶ ἐπάταξε βαλα-
αμ τὴν ὁδὸν ἐν τῇ ῥάβδῳ τοῦ εὐθύνα αὐτοῦ ἐν
τῇ ὁδῷ. καὶ ἐπὶ ὁ ἀγγέλός τοῦ θεοῦ ἐν ταῖς αὐ-
λαῖς τῶ ἀμπελων, φραγμὸς ἐν τῷ ἐν, καὶ
φραγμὸς ἐν τῷ ἐν. εἶτα μετὰ ὀλίγα. ἰδὲ αὐτὸς
ἡ ὁδὸν τὸν ἀγγέλον τοῦ θεοῦ συνεκάλυσεν ὑπο-
κάτω βαλαάμ. καὶ πάλιν μετὰ ὀλίγα. εἶπεν
αὐτῶν ὁ ἀγγέλός τοῦ θεοῦ, διατί ἐπάταξας ἐν
ὄνον σε τέτρε τρίτον, ἰδὲ ἐγὼ ἐκκλίνω εἰς δια-
βολὴν σε, ὅτι σὺ ἐν τῇ ὁδῷ σε ἐκκλίνω
με. & ἰδὲ αὐτὸς μετὰ ὀλίγου ἐκκλίνειν ἀπὸ ἐμῶν.
* νῦν σε μὲν ἀνέκτενα, ἐκένω δ' αὐτὸν πε-
ποινησάμην καὶ εἶπε βαλαάμ τῷ * ἐναγ-
γελίῳ. κύριε ἡμᾶς τεκα, & γὰρ ἡπιστάμην ὅτι
σὺ ἀνδρῶν εἰς συνωστῆσιν μοι ἐν τῇ ὁδῷ. καὶ
νῦν ἐμὴ σοὶ δόξα, διότι ἐφάνη μοι. καὶ εἶπεν
ὁ ἀγγέλός τοῦ θεοῦ πρὸς βαλαάμ. συμπορεύ-
θητι μὲν τῷ ἀνθρώπῳ. πλὴν τὸ ῥῆμα ὁ ἀν-
θρώπος πρὸς σε, τὸ φυλάξῃ λαλήσαι. παρετήρῃ γὰρ ὅτι ἀγγέλός ἐστιν ὁ λέγων τὸ
ῥῆμα. ὁ ἐάν ἐπω πρὸς σε, τὸ φυλάξῃ λαλήσαι· ἀλλὰ φήσεις ὅτι μὴ ὀλίγα
ἐφάνη ὁ θεὸς τῷ βαλαάμ, & εἶπε πρὸς αὐτὸν βαλαάμ. τὰς ζῴων ἡτοίμασα,
καὶ ἀνέβιβασα μόχον καὶ κριὸν ἐπὶ τὸν βωμόν. καὶ ἐπέβαλεν ὁ θεὸς ῥῆμα ἐπὶ τὸ
ῥῆμα.

μα βαλαάμ, ἡ εἶπεν. Ἐπεραφείσθε
 *βαλαάμ, ἔτω λαλήσεις. καὶ σὺ ὁ πρῶτος
 πῶς ἀμφοτέρω ἀληθὴς ἐστὶ, καὶ τὸ ὑπὸ ἑαγέ-
 λε λεγόμενον ἐν τῷ. ὁ δὲ ἐπὶ τῷ πρῶτῳ σε, τὸ
 φυλάξῃ λαλήσαι. καὶ τὸ ὑπὸ τῆς γραφῆς
 ἀπαγγέλλομενον, ὅτι ἐβλάθεν ὁ θεὸς ῥῆμα εἰς
 τὸ σῶμα βαλαάμ καὶ εἶπε· τὸ δὲ ἐγγρήθη
 πνῦμα θεῶ ἐπ' αὐτῷ, ὡς ἐλίσσασθαι, μήτε
 αὐτὸ, μήτε ἀπαλήσιον πῦρ ἀφ' οὗ ἀφ' οὗ
 ταῖς λοιπαῖς ἐκδοῦσαι πάλιν τε αὐτὸ μετ' ὀλί-
 γα, συνωπύσας, φησὶν, ὁ θεὸς τῷ βαλαάμ, καὶ
 ἐβλάθε ῥῆμα εἰς τὸ σῶμα αὐτοῦ, καὶ εἶπεν.
 Ἐπεραφείσθε *βαλαάμ, καὶ τὰ δε λα-
 λήσεις. εἰς ταῦτα δε πάντα ὁδοτολμῶν φησὶ
 ὅτι καὶ ἔπειτα σαβλ εἰρηται. πνῦμα θεῶ πο-
 νησὶν ἐπιγεν αὐτόν. ἀλλὰ ὁ πνῦμα ψυδὲς
 ἐβλάθεν γέγονεν ἐν σῶματι πάντων τῶν πρῶ-
 τῶν τῶν *ἀχαάμ, ἐπὶ τῷ κυρίῳ. πρὸς ἀπα-
 τήσιν τῶν *ἀχαάμ, καὶ ἐβλάθεν τῷ πνεύμα-
 τῷ ψυδὲς ἐπὶ τῷ, ἐγγ' ἀπατήσας ταῦτα
 μὴ οὐκ εἰς τὰς τόπας ἐκ τῆς δυνάμεως τι-
 νος ἀφ' αὐτῶν τῶν ἀκόλως τοῖς ἐκτεθεῖσι ῥη-
 τοῖς ἀποπῆσαι τῷ πρῶτῳ πρὸς φησὶν, ὁ καὶ ἀ-
 φας· μήποτε ὁ καὶ ταῦτα εἰς τὴν πρῶτην
 αὐτῶν λεκτέον, ὅτι ἐπὶ τῷ ἀγῶνι καὶ πρῶ-
 τῳ φησὶν· ὡς περὶ δὲ τῆς πρῆσεως ἀξίον ἐστὶ πῶς
 *πρῶτη φησὶν ὅτι οἱ ἀγῶνι τῶν σαβλ. γέγονε
 πρὸς σαβλ ἐπὶ τῶν δαβὶδ εἰς αὐτὸν ἐν ῥα-
 μα. καὶ ἀπέειλε σαβλ ἀγῶνας λαλῶν τὸν
 δαβὶδ, καὶ εἰδοσαν τὴν ἐκκλησίαν τῶν πρῶ-
 τῶν, καὶ σαμὴλ ἐστὶν καὶ κατεστηκώς ἐπ' αὐτῶν.
 καὶ ἐγγρήθη τῷ τῶν ἀγῶνας σαβλ πνῦμα
 κυρίου, ὁ πρῶτος φησὶν καὶ αὐτοῖς. καὶ ἀπὸ τῆς
 λαλῶν σαβλ, ὁ ἀπέειλεν ἀγῶνας ἐτέρους, καὶ
 πρῶτος φησὶν εἰς αὐτοῖς· καὶ ἐνυμῶν ὁ γῆ-
 σαβλ, ὁ ἐπὶ σαβλ εἰς ἀρμαθαίμ, καὶ ἐξ ἑ-

 ὡς ὁ φησὶν τῷ *μεγάλῳ καὶ ἐν τῇ ὁδῷ ἐς σω-
 φημ, ὁ ἐπὶ πρῶτησε, καὶ εἶπε· πρὸς σαμὴλ, ὁ δα-
 βὶδ. καὶ *εἶπεν, ἰδοὺ εἰς αὐτὸν ἐν ῥαμά· καὶ
 ἐγγρήθη ἐπ' αὐτὸν πνῦμα θεῶ, καὶ ἐπὶ σαβλ
 πρὸς σαμὴλ, καὶ πρῶτος φησὶν, ὡς ἐλθὼν εἰς
 αὐτὸν ἐν ῥαμά· ὁ ἐξ ἐδύσατο τὰ ἱμάτια αὐτοῦ,
 καὶ πρῶτος φησὶν ἐν ὁπῶν σαμὴλ, καὶ ἐπὶ
 γυμνὸς ὅλῳ τῷ ἡμέρῳ ἐκείνῳ, ὁ ὅλῳ
 τῷ νύκτα· διὰ τῶν ἐλεγον, εἰ καὶ σαβλ ἐν
 προφήταις. ἀναγκαίως ὁ νομίζω καὶ ταῦτα
 πρῶτος φησὶν ὡς τῶν φησὶν πῶς ἀμαρ-
 τῶν πρῶτος φησὶν, ὁ πρῶτος ἐξ ἀγῶν πνῦ-
 ματος, ἡ δὲ ἀλλῆς δυνάμεως, ὅσων γε ἐπὶ
 τῷ μαρτυρεῖν τῇ ἀληθείᾳ, καὶ ψευδομάρτυρας, πα-

Pars II.

A dit ori Balaam, & dixit: Reversus ad Ba-
 laam sic loqueris. At vero tu attende, quo-
 modo utraq; vera sunt, & quod ab An-
 gelo dicitur, nempe: Quod ego ad te di-
 xero, loqueris: & quod Scriptura pronun-
 ciat: Indidit Deus sermonem ori Balaam, &
 dixit. Ceterum vero transfiximus hac
 verba: Factus est spiritus Dei in ipso; quod
 neque ea, neque his simile quicquam in
 ceterorum Editionibus invenerimus.
 Rursumque e diverso post pauca: Occur-
 rit, inquit, Deus Balaam, & indidit sermo-
 nem in ore ejus, & dixit: Revertere ad Ba-
 laam, & hac loqueris. In hac autem omnia
 audens aliquis dicet de Saule etiam di-
 ctum fuisse: Spiritus malus suffocabat eum.
 Quin etiam cum exisset Spiritus men-
 dax factus est in ore omnium Prophetarum
 Achab, dicente Domino: Quis decipiet
 Achab: & exeunte Spiritu mendaci, &
 dicente: Ego decipiam eum. Atque hac
 quidem his in locis examinata sunt
 cum alioquin valeat unusquisque a se-
 metipso consequenter his testimoniis,
 quae in medium protulimus considera-
 re, quomodo prophetaverit Caiaphas.
 Vide vero, an forte hac etiam dicenda
 sint de prophetia ejus, quoniam non san-
 ctus erat, etiam si prophetaret, [non ta-
 men ex afflatu Spiritus Sancti prophe-
 tasse Caiapham.] Ut autem quassu di-
 gnus est, quomodo [prophetaverit
 Caiaphas, sic etiam in primo Regum
 queres, quomodo] prophetarint nun-
 cii Saulis missi ad Davidem, & post ipsos
 Saul; Scriptum est enim: Et nuncia-
 tum est Sauli hisce verbis: Ecce Da-
 vid est in Aroth, in Rama: & misit Saul
 nuncios, qui adducerent Davidem, & vide-
 runt eum cum Prophetarum, & Samuelem
 stantem antilitem super eos: factusque est
 spiritus Dei super nuncios Saulis, ut & ipsi
 prophetarent. Nunciatumque est Sauli, &
 misit alios nuncios, qui etiam ipsi prophe-
 tarunt: Et excauduit ira Saul, concessitque
 etiam ipse in Rama, & venit usque ad pu-
 tecum magnum, & ad viam quae est in So-
 phem: & interrogans ait: Vbi est Samuel,
 & David? & dixerunt, ecce in Navoth
 Rama: & concessit illinc in Navoth
 Rama: factusque est spiritus Domini su-
 per eum, & cundo ibat, atque prophe-
 bat, donec cum venisset in Navoth in Ra-
 ma, exutis vestimentis suis prophetavit
 coram Samuele, & procidit nudus tota illa
 die, & tota nocte. Hinc dicitur: Num &
 Saul inter Prophetas? Hac vero neces-
 sario apposita fuisse reor, ut clarescet
 peccatores quoque prophetare: & utrum
 ex Spiritu Sancto, an ex alia potentia
 non mentiente (quantum ad testifican-
 dum veritati attinet) hi prophetent.

Zz

Rur-

1. Reg. 6. Rursumque in primo Regum inveniantur idolorum vates, ostendentes de Arca, denunciantesque Palæstinis, quod si bucula lactentes in viam ambulaverint Jesu Bethsamur, sciant, sibi à Deo factam fuisse plagam. Ac ne illud quidem de muliere habente spiritum Pythonis, deque Samuele in his locis reticendum est: ex quibus didicit Saul futurum, ut postero die cum filiis interficeretur: quorum locorum accuratam intelligentiam is visurus est, qui disserere potest de diversis potentiis, tum bonis, tum malis, atque de his etiam, quæ inter has mediæ sunt, si quæ sunt. Rursum qui velit Caiapham prophetasse vi potentia malæ, dicturus est nil mirum esse, si mala potentia hæc dixerit, quandoquidem inveniatur Diabolus non omnino ignorare Jesum dictum fuisse in his quæ ab Evangelistis sunt scripta, Filium Dei esse, cum ipse loqueretur ad Dominum. Dicit etiam malitiam quandam innatam esse prophetandi de Servatore in potentia hac operante: quippe cui scopus esset non fideles facere auditores, sed summos Sacerdotes, Phariseosque qui convenerant in concilium adversus Jesum, irritare, ut ipsum interficerent: quæ operatio non erat ex Spiritu sancto. Vide vero, an non concitare velit auditores sive Caiaphas, sive is qui illum prophetandi suppedibat, ad interficiendum Jesum hisce verbis: *Vos nescitis, neque cogitatis quicquam, quia expedit nobis ut unus homo moriatur pro populo, & non tota gens pereat.* Utrum qui dicit, *Expedit nobis*, quæ verba sunt prophetia ipsius pars, vera narrat, an mentitur: si vera narrat, servatur Caiaphas, cum his qui in concilio adversus Jesum contendunt, quia mortuus est Jesus pro populo, consequunturque omnes hi utilitatem: si vero absurdum est dicere Caiapham, eosque qui concilio aderant adversus Jesum servari, assensuosque eos fuisse utilitatem, quia mortuus fuerit Jesus, perspicuum est non dici Spiritum sanctum talia operatum fuisse: Spiritus enim sanctus non mentitur. Qui vero velit Caiapham, atque potentiam in ipso operantem vera narrare dicendo: *Expedit nobis, ut unus homo moriatur pro populo*, profundius intelliget hoc dictum: *Expedit nobis*, propter rationem finis, uteturque eo testimonio: *Ut per gratiam Dei, vel, sine Deo, pro omni gustaret mortem*: & notabit illud, *pro omni*: & illud, *sine Deo, pro omni*.
1. Tim. 4. Utetur pariter etiam illo: *Qui est Servator*.

Joh. 11.
49, 50.

Heb. 2. 9.

1. Tim. 4.
10.

Αὐτὸ αὖ ἐν τῇ πρώτῃ τῆς βασιλείας δεικνύται οἱ τῶν εἰδώλων μαντεῖς, ὡς δεικνύουσιν τὰ περὶ τῆς κινήσεως, καὶ ὅτι ἐπὶ τὴν βίβαν πῶς τοῦτο καὶ τὸν ὁδὸν ἰσθῆτε βαθεσμουσας περὶ τῆς σημαίνουσιν διὰ τῆς γενομένης τῆς πηγῆς τοῖς Φιλιππαιοῖς. ἔδε τὰ περὶ τὴν ἐγχεσμένην, ὅσον σαμὴλ ἐν τοῖς τόποις τοῖς αἰσθητοῖς, ἀφ' ὧν ἐμαθεν ὁ σαλ, ὅτι τῇ ἐξῆς ἐμελεν ἅμα τῶν τοῖς ἀναγεθῆσθαι ἡμῶν τὸ ἀκελῶδες ἐν τοῖς τόποις ὅθεν αἰσθητοῖς διαλαλεῖν περὶ διαφορῶν δυνάμεων, χερσίων καὶ κρεττόνων, εἰ καὶ αἱ τινες μελέων καὶ περὶ τῶν πάλιν τε αὐτῶν βελόμων διὰ τῆς ἐργασίας δυνάμεως περὶ τῆς δυνάμεως τὸν καὶ φαν, φησὶν ὅτι ἔδεν ἀπὸ τοῦ ἐστὶ πονηρὸν δυνάμιν ταῦτα ἐρεγκέναι, ὅπως γὰρ ἐπὶ τῇ ἀγῶν καὶ διὰ βολεῶν δέξασθαι τὸν ἰόντα ἐξ ἐν τοῖς ἀναγραφῆσιν ὡς οἱ τῶν ἀναγεθῆσθαι ἐρεγκέναι ὡς αὐτὰς τὸν κύριον. φησὶ δὲ ὅτι ἐπὶ πονηρία τις ἐκκατα τῇ ἐνεργείᾳ δυνάμει ταῦτα περὶ τῆς δυνάμεως περὶ τῆς σωτηρίας σκοπὸς γὰρ αὐτῇ ἐπὶ τὸ ποιοῦν τὰς ἀρετὰς, ἀλλ' ἐρεθίσαι τὰς ἐν τῇ συνεδρίᾳ δεξιότητας, καὶ φαιδύσας καὶ ἰσθῆσαι, ἵνα αὐτὸν δραπετεύσῃ, ὅπως δὲ καὶ τῇ τῷ ἀγῶν πνεύμα ἐνεργῆσαι, ὅρα γὰρ εἰ μὴ παροξύνει βέλεια τὰς ἀρετὰς, εἴτε ὁ καὶ φαν, εἴτε τὸ ἐνεργῆσαι τὸν περὶ τῆς δυνάμεως, πρὸς τὸ ποιοῦν τὸν ἰσθῆσαι, διὰ τῆς ὑμῶν οὐκ οἰδᾶτε ἔδε λογίζεσθαι ὅτι συμφέρει ἡμῖν ἵνα εἰς ἀνθρώπου ἀποθάνῃ ὑπὲρ ἡμῶν, καὶ μὴ ὅλον τὸ ἐν τῇ ἀπόλῃ, ἀλλ' ὅτι λέγων, συμφέρει ἡμῖν, ὅπως μὲν καὶ τῇ περὶ τῆς αἰσθησίας αὐτῆς ἀληθείας, ἢ ψευδέται; εἰ μὴ γὰρ ἀληθείας, σάβεται ὁ καὶ φαν, καὶ οἱ ἐν τῇ συνεδρίᾳ καὶ ἰσθῆσαι ἀγωνίζονται, ἀποθάνοντες ἰσθῆσαι ὑπὲρ ἡμῶν, καὶ πυχάνουσι τῇ συμφέροντι. εἰ δ' ἀποθάνοντες φάσκον τὸν καὶ φαν, ὅτι ἐν τῇ καὶ τῇ ἰσθῆσαι συνεδρίᾳ σάβεται, ὅτι συμφέροντι τῇ τελευτῇ ἀποθάνοντες ἰσθῆσαι, ὅτι ἔχοντες ἀγῶν πνεύμα καὶ τὸ ταῦτα ἐνεργῆσαι λέγεσθαι. ἀγῶν γὰρ πνεύμα ἐψευδέται, ὁ δὲ βαλόμενος ἀληθείας ἐν τῇ τῇ ἐνεργείᾳ τὸν καὶ φαν, λέγει τῇ φάσκῃ συμφέρει ἡμῖν ἵνα εἰς ἀνθρώπου ἀποθάνῃ ὑπὲρ ἡμῶν, βαλόμενος δὲ καὶ σάβεται, συμφέρει ἡμῖν, διὰ τὸν περὶ τέλος λόγον, καὶ συλλήσεται τῇ, ὡς χάριτι, ἢ, χωρὶς τῆς ὑπὲρ πάντος γένεσθαι θανάτου, καὶ ἀπὸ τῆς τῇ, ὑπὲρ πάντος, καὶ τῇ, χωρὶς τῆς ὑπὲρ πάντος. συλλήσεται δὲ καὶ τῇ. ὅς ἐστι σωτὴς πάντων ἀνθρώπων.

ἁρῶπων, μάλιστα πῶν, ὅτι ὁ, ἔτος ἐστὶν ὁ
 αἰὼν ὅς ἐστι ὁ αἰὼν τῶν ἀμαρτιῶν ὁ κόσμος,
 ἰδίως ἀκῶν τῶν αἰρετῶν τῶν ἀμαρτιῶν τῶν κό-
 σμῶν, καὶ ἐκ μέρους αὐτῶν. ὁ δὲ λαγὼν ἀληθὺς
 ἐν αὐτῷ τῷ συμφέρεϊ ἡμῶν ἵνα αἰς ἀνθρώπου δό-
 ξαν, φῶς καὶ ὅλα ταῦτα καὶ τὸν τόπον παρῶ-
 ταν ἐν αὐτῇ ἀληθείᾳ, δεχομένη δὲ τὴν δόξαν. ὑμεῖς, ἐκ
 οὐδαμῶς ἐδὲν, ἐδὲν γὰρ ἴδυσαν οἱ τὸν ἰσὺν μὴ
 γνωσκόντες φαρισαιοὶ, καὶ δεχόμενοι οὐκ ἀλη-
 θεῖαν, ὡς σοφίαν, καὶ δικαιοσύνην, ὡς εἰρήνην. αὐ-
 τὸς γὰρ ἐστὶν ἡ εἰρήνη, ἡμῶν. ἀλλὰ ὡς ἐκ ἐλογί-
 ζοντο οἱ μὴ ἐνδεῖς, τὴν τρέπον συν-
 φερεῖς ἐν αὐτοῖς, ἵνα οἱ αἰσθῶνται, καθ' ὃν ἀνθρώπος
 ἐστὶν ἀποθανὼν ὑπὲρ ἑαυτοῦ. ἀνθρώπου γὰρ ἐστὶν ἀ-
 ποθανὼν ἰσὺς. διὰ καὶ αὐτὸς φησι. νυνὶ ζῶν
 τίς με ἀποκτείνει ἀνθρώπου ὃς τῶν ἀληθειῶν
 λελάληκα. καὶ ἐπεὶ ἀνθρώπου μὴ ἐστὶν ὁ ἀπο-
 θανὼν, ὡς τῶν ἀνθρώπων ἡ ἀλήθεια, καὶ ἡ σοφία,
 καὶ ἡ εἰρήνη, καὶ δικαιοσύνη, καὶ αἰεὶ ἐγγραπῆς,
 θεὸς ὡς λόγος, ὡς ἀπέθανεν ὁ θεὸς λόγος,
 ὡς ἀλήθεια, ὡς ἡ σοφία, ὡς ἡ δικαιοσύνη. ἀνέπι-
 δεκτοῦ γὰρ ἡ ἐκὼν τῶν θεῶν τῶν ἀοράτων ὁ πᾶσι
 τοῦ πατρὸς κτίσεως, θανάτου. ὑπὲρ τῶν λαῶν
 ὡς ἀπέθανεν ὡς ὁ ἀνθρώπου τὸ πάντων ζῶν
 καθαρώτερον, ὅστις τὰς ἀμαρτίας ἡμῶν ἤρε,
 ὡς ἀθενείας, αἵματι δυνάμει τοῦ πατρὸς τῶν
 ὅλων ὁ κόσμος ἀμαρτιῶν αἰς αὐτὸν ἀναλαβὼν
 λῦσαι, καὶ ὡς ἀναλῶσαι, καὶ ὡς ἀφανίσαι, ἐπεὶ
 μὴ ἀμαρτιῶν ἐποίησε, μὴ δὲ διέσθην ὁ δὲ ἐν τῷ
 σωματί αὐτῷ, ἐδὲ ἐγὼν ἀμαρτίαν. κατ' ἐτο-
 ῖον οἶμαι καὶ τὸν παῦλον εἰρηκέναι ἔως. τὸν μὴ
 γινῶσκα ἀμαρτίαν ὑπὲρ ἡμῶν ἀμαρτιῶν ἐποίησεν,
 ἵνα ἡμεῖς ἡρώμεθα δικαιοσύνην θεῶν ἐν αὐτῷ, ἀ-
 μαρτίαν γὰρ αὐτὸν ἐποίησε μὴ γινῶσκα ἀμαρτίαν.
 τῷ μὴ δὲ αὐτὸν ἡμαρτηκότα τὰς πάντων ἀ-
 μαρτίας ἀνελήφηναι, καὶ αἰδομένησαν αἰ-
 πῶν, πολλὰ μᾶλλον τῶν δόσολων αὐτῷ αἰ-
 καθαρμοῦ αὐτῶν ὁ κόσμος γενόμενος, καὶ πάντων
 πείλημα τῶν ἐπὶ τῶν. ὡς ἀκαθαρέματα ὁ
 κόσμος ἐγὼν ἡμῶν, πάντων πείλημα εἰς αἴρι. Ε
 αἰεὶ ὅς πολλὰ καὶ ἐπικρατέων τινων χαλε-
 πῶν ἐν τῷ τῶν ἀνθρώπων γένει, οἷον λομυρῶν, ἢ
 ἐπὶ λαβῶν νημεῶν, ἢ λυμῶν λυεῶν, ἢ τῶν αἰ-
 ονείων, καὶ ἐμῶν, καὶ ἐν ἐργασίᾳ αὐτῶν πονη-
 πιδύματος, διὰ τὸ αὐτὸν πᾶσι ὑπὲρ ὅσον δὲ
 δόνα πολλὰ φέρον ἡ ἐλπίς καὶ βαρεῖαν ἰσο-
 εἶναι, τὴν αἰεὶ ὅσον εἶναι ὡς ἀποπύον-
 των, ἐδὲ ἀποδοκιμαζόντων. πότερον μὴ
 οὐκ ἀληθὴ ἐστὶν τὰ λεγόμενα, ἢ μὴ, καὶ τὰ πα-
 ρόντα ἐστὶν καὶ μετ' ἐξέτασιν διαλαβεῖν. πλὴν ὁ δυνάμει ὑπὲρ ὅλων κόσμῶν,
 Pars II.

Autor omnium hominum, praesertim fide-
 lium; & illo: Hic est ille agnus Dei, qui au-
 fert peccatum mundi, proprie intelligens
 auferri peccatum mundi, non partis e-
 jus. Caterum qui verum esse dicit:
 Expedi nobis, ut unus homo moriatur, di-
 cet totum praesentem locum veram
 prophetiam esse, incipientem ab illo:
 Vos nescitis quicquam. Nihil enim no-
 rant summi Sacerdotes, & Pharisei ne-
 scientes Jesum veritatem esse, sapien-
 tiam, justitiam, & pacem: Ipse enim est
 Brax nostra. Quin etiam non cogitabant
 hi nihil scientes, quoniam pacto con-
 duceret illis, ut unus homo moreretur pro
 populo. Iesus enim, qui mortuus est,
 homo est: quocirca ipse etiam inquit:
 Nunc autem quartus me interficere homi-
 nem qui loquutus sum veritatem. Et quo-
 niam homo ille, qui mortuus est; non
 erat autem homo veritas, sapientia,
 pax & justitia, & de quo scriptum est:
 Deus erat sermo; non mortuus est in-
 Deus sermo, & veritas, & sapientia, &
 justitia. Si quidem imago invisibilis
 Dei primogenitus omnis creaturae in-
 capax est mortis. Pro populo autem
 moritur hic homo omnibus animanti-
 bus purior, qui peccata nostra tulit, &
 infirmitates, quia posset universum to-
 tius mundi peccatum in se receptum
 solvere, & consumere, & delere, quo-
 niam Peccatum non fecit, neque inventus
 est in ore eius dolus, neque agnovit pec-
 catum. Hanc etiam ob causam opinor
 Paulum dixisse: Deus fecit eum pecca-
 tum, qui non novit peccatum, ut nos effice-
 remur iustitia Dei per illum: peccatum e-
 nim, dixit, ipsum fecit, qui peccatum
 non novit, quia cum ipse nihil peccati
 commisisset, omnium in se peccata re-
 cepit; & si audacius loqui audendum
 est, magis quam ceteri sui Apostoli, pur-
 gamentum mundi factus fuerit, rejecta
 mentaque omnium dicentium: Quasi
 purgamenta mundi facti sumus; omnium
 rejectamenta usque nunc. Quod autem
 frequenter invalescentibus rebus qui-
 busdam asperis, veluti peste, vel fame,
 vel nocuis ventorum agitationibus, in
 hominum genere, solvantur haec; abo-
 lito, verbi gratia, spiritu illo malo,
 qui haec operabatur, eo quod aliquis
 seipsum pro communi salute dederit,
 multorum auctorum narrant historiae,
 tum Graecorum, tum Barbarorum, hanc
 nostram intelligentiam, neque respuen-
 tium, neque reprobantium: quae verae
 sint, nec-ne, non est praesentis tempo-
 ris accurate exquirere. Veruntamen

Ioh. 1. 32.

Ioh. 1. 11.

Eph. 2. 14.

Ioh. 8. 40.

1. Petr. 2.

22.

2. Cor. 5.

21.

1. Cor. 4.

13.

να ἔδειχέτο. καὶ ὡς παύλῳ ὃ νομοδ-
 δασκαλὸς πῶς εἰσι μὴ νοῦντες, μήτε αὐτὸ λέγεσθαι,
 μήτε αὐτὸ πῶς διὰ βεβαιότητος. ἀλλ' ἔχ' ὁ
 σοφὸς ὡς τὸ αὐτὸ εἶπεν ἐν παροιμίᾳ ὁ σο-
 φιστὴς. σοφὸς νοῦς τὰ διὰ ἰδίᾳ νόμου, ὡς
 εἶπεν γὰρ φορέσει τὴν γνώμην μου. δοκεῖ
 δέ μοι ὅτι καὶ αὐτὸς αὐτὰ ποτὲ γίνεταί τῃ
 περὶ τὴν ἐκείνην, ὡς περὶ καὶ νῦν τὰ καὶ αὐτὰ, τὸ εἶ-
 ναι αὐτὸν διὰ χερσὶν ὁ ἰσχυρὸς ἐκείνη * ἐμελλεν
 ὁ ἰσχυρὸς διποθεῖσθαι ὡς ἔλεγε, ἵνα μὴ ὁλον
 τὸ ἔθνος διπλόηται, ὅντων γὰρ καὶ ἄλλων διὰ χε-
 ρῶν, ὡς δὴ ὁλον ἔθνος περὶ παρεθέμεθα, ὡς
 περὶ τὴν ἐκείνην, ἢ ὅτι ἐκείνη, ὡς ἐμελλεν παρὰ
 ἰσχυρὸς διὰ χερσὶν. αὐτὸς αὐτὸς ὡς περὶ τὴν πε-
 ποῖκε καὶ ὁ σαβὰ ἀγγέλους περὶ τὴν τὸν
 δαβὶδ, καὶ αὐτὸν τὸν σαβὰ. ὁ ἰσχυρὸς γὰρ τὸ
 αὐτὸς τὸν δαβὶδ αὐτὸν γέγονε περὶ τὴν
 ἀλλὰ τοιαύτης, ὅποια δὴ ἀγγέλους. ἀλλὰ
 καὶ αὐτὸς, ὡς ἀνὰ τὴν αὐτὴν τὴν αὐτὴν
 ἡ αὐτὴν εἶπε τὸ. ἐν μεσοποταμίᾳ μετε-
 πέμψατό με, καὶ τὰ ἔξω, μὴ ἰδὼν τὸν ἰσχυρὸν
 ἐξ ἐρατοπέδου, καὶ αὐτὸς ἄλλο μέρος ἐρατο-
 πέδου ἐλέπων διὰ τὴν καμνότητά τῃ ἐλεπομέ-
 νῃ ἐκείνῳ περὶ τὸ λέγειν αὐτὸ ὅτι ἰσχυρὸς. ἐ-
 μελλεν ὡς ἰσχυρὸς διποθεῖσθαι ὡς ἔλεγε, ὡς
 ὅτι ἔτερον ἢ τὸ διποθεῖσθαι τὴν τεκνῶν τῶν
 ὡς δὴ ὁλον ἐκείνη. ἰσχυρὸς ἐμελλεν διποθεῖσθαι, ὡς
 ὡς ἔλεγε ἔθνος μόνον, ἀλλ' ἵνα καὶ τὰ τέκνα τῶν
 τῶν τὰ διποθεῖσθαι σωματὰ γένῃ. ἵνα
 δὲ τὰ αὐτὰ τὸ ἔθνος διποθεῖσθαι τέκνα
 τῶν, καὶ αὐτὸς ἡ δὴ τῶν. αὐτὸς τῶν δὴ, οἱ
 μὲν τὰς φύσεις εἰσάγοντες, τὰς κατ' αὐτὰς
 πνευματικὰς φύσεις εἶναι τὰ τέκνα τῶν τῶν,
 πνευματικὰς ὡς ἀνακείνους πνεύματος. ἔτο
 γὰρ ἀκούει λέγειν τὸς φύσεις εἶναι οἰκιστάς, καὶ
 καὶ τὸ τῶν διποθεῖσθαι ἐκείνην ὡς πνευ-
 ματικὰς διποθεῖσθαι, ὅτι οἱ πνευματικὸς ἀνα-
 κείνους πάντας, καὶ ὡς ἔθνος ἀνακείνεται. τῶν
 ὡς ἀκούει τὸν μὴ ἀνακείνους πάντα μὴ εἶ-
 ναι πνευματικόν, ἢ μὴ εἶναι πνευματικόν.
 ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ πᾶν ἀνακείνεται, ἐπεὶ
 ὁ πνευματικὸς ὡς ἔθνος ἀνακείνεται, ὡς
 εἰς πνευματικόν, ἢ ὡς εἰς πνευματικόν.
 μήποτε οὖν ἐλεπων λέγειν ὅτι γίνεταί τις πνευ-
 ματικὸς, ἐπεὶ τῶν ὡν, ὅστις ἡ δὴ καὶ κελεύει
 εἶναι ὡς τῶν. ἵνα οὖν εἰς τὰ λεγόμενα καὶ
 τέκνα τῶν, εἰ μὴ εἰσι καὶ τὰς εἰσάγοντας τὰς φύ-
 σεις πνευματικοί, ὡς σκοπεῖν. καὶ ὡς εἰ τέ-
 κνα τῶν διποθεῖσθαι αὐτὸς ὡς τὸ ἔθνος
 διποθεῖσθαι τῶν, ὅτι αὐτὰ εἰλέγετο, δι-

Pars II.

tiam, quia prophetiam eorum quæ lo-
 quebatur, non intellexit. Quin apud
 Paulum etiam sunt quidam Legis Do-
 ctiores, neque intelligentes quæ dicunt,
 neque de quibus affirmant. At vero sa-
 piens non est huiusmodi, de quo loqui-
 tur in Proverbiis Salomon ille: *Sapiens* Prov. 16.
intelliget quæ ex ore suo prodibunt, & in
labiis suis portabit agnitionem. Ac meum
 profecto est iudicium, casum aliquoties
 in causa esse prophetandi: ut nunc Ca-
 iaphæ in causa fuit, quod Pontifex esset
 anni illius, quo moriturus erat Iesus,
 non tantum pro populo, sed ne tota
 gens pereat. Cum enim alii quoque
 Pontifices essent, ut perspicuum est ex
 his, quæ in medium protulimus, nullus
 prophetat, nisi Pontifex anni illius, quo
 passurus erat Iesus, summus Pontifex.
 Idem casus fecit nuncios Saulis ad Da-
 vid, obvenit ut prophetarent, sed eo
 modo quo scriptum est. Quin & Balaam
 ni recepisset dilationem, dixisset: *Ex* Num. 23. 7
Mesopotamia accersivit me, & quæ se-
quuntur, ni vidisset Israël castrame-
tatum fuisse: & semper aliam partem
exercitus videns ex novitate rei con-
spectu movebatur ad dicendum pro
Israële. Moriturus ergo erat Iesus pro
 gente, quæ diversa erat à filiis Dei dis-
 persis, ut perspicuum est hoc dicto: *Fu-* Job. 11. 52.
turum erat, ut Iesus moreretur non tan-
tum pro gente, sed etiam ut filios Dei, qui
dispersi essent, congregaret in unum. Qui-
 nam vero alii, præter gentes, filii Dei
 dispersi essent, nunc tempus est quære-
 re: de quibus, qui naturas introdu-
 cunt, dicturi sunt illos, qui iudicio eo-
 rum sunt spirituales, filios esse Dei, spi-
 ritualiter non dijudicantes omnia. Hoc
 enim dicere consequens est eos qui na-
 turas esse existimant, intelligentes hoc
 vocabulum *Spirituale*, præter volunta-
 tem Apostoli dicentis: *Spiritalis omnia* 1. Cor. 2. 14.
dijudicat, & ipse à nullo dijudicatur: qui-
 bus verbis efficitur, ut qui omnia non
 dijudicet, vel non sit spiritualis, vel non-
 dum sit spiritualis. Quin si quis diju-
 dicatur ab aliquo, quoniam spiritualis
 à nullo dijudicatur, vel non est spiri-
 tualis, vel nondum spiritualis. Vide
 vero, an non melius dicendum sit effi-
 ci aliquem spiritualem, qui antea non es-
 set, qui proprie jam filius etiam DEI
 est. Quinam igitur sunt, qui dicuntur
 filii, si non sunt hi qui spirituales sunt
 iudicio eorum, qui naturas introducunt
 tempus est considerare: & vide an filios
 Dei dispersos, alios à gentibus, intelli-
 gere possis eos esse, qui jam iusti erant
 Z z 3 in

